

۲۵۴۹۷۸۶
حقوق تجارت ۳

اسناد تجاری

برات، سفته، چک و سند در وجه حامل

تألیف:

دکتر رسول مکتوتی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، پردیس



مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: ملوکوتی، رسول
عنوان قراردادی	: ایران- قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: اسناد تجاری: برات، سفته، چک و سند در وجه حامل/ تالیف رسول ملکوتی.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۵ ص.
فروست	: حقوق تجارت؛ ۳.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۴۷-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: بازرگانی، اسناد -- ایران
موضوع	: Commercial documents -- Iran
موضوع	: حقوق تجارت -- ایران
موضوع	: Commercial law -- Iran
رده بندی کنگره	: KMH ۹۲۰
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۷
شماره کتابشناس ملی	: ۵۷۲۳۱۴۵

هرگونه تکثیر ناممکن است. بدین کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
در صورت تمایل، را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

(حق تجارت ۳) اسناد تجاری

برات، سفته، چک و سند در وجه حامل

تألیف: رسول ملکوتی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۴۷-۵

SBN: 978-622-225-147-5

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۱۶	 مقدمه
۱۷	 مبحث اول: مفهوم سند، انواع، ارکان و مصادیق آن
۱۷	 گفتار اول: مفهوم سند
۱۷	 گفتار دوم: ارکان سند به طور کلی
۱۷	 ۱- امضاء یا اثر انگشت
۱۹	 ۲- موضوع معلوم
۱۹	 ۳- حامل خاص
۱۹	 گفتار سوم: مفهوم سند تجاری
۲۰	 ۱- سند تجاری به مفهوم اعم
۲۰	 ۲- سند تجاری به مفهوم اخص
۲۱	 گفتار چهارم: ارکان سند تجاری
۲۱	 ۱- وجود حق دینی
۲۲	 ۲- مشخص و معین بودن بدهکار
۲۲	 ۳- وجود طلبکار
۲۲	 ۴- عدم اهمیت مینا و علت صدور
۲۲	 گفتار پنجم: تفاوت سند در حقوق مدنی و تجارت
۲۳	 ۱- سند تجاری الزاماً مثبت تعهد نیست بلکه میتواند تعهد هم است
۲۳	 ۲- سند تجاری امکان صدور به صورت در وجه حامل را دارد
۲۳	 ۳- تفاوت در نوع قانون حاکم
۲۵	 مبحث دوم: اصول حاکم بر اسناد تجاری و اثرات حقوقی مترتب بر آن
۲۵	 گفتار اول: اصل تجریدی بودن
۲۶	 گفتار دوم: اثر حقوقی اصل تجریدی بودن
۲۶	 ۱- عدم توجه به ایرادات
۲۷	 ۲- اصل عمل به ظاهر
۲۸	 گفتار سوم: اصل استقلال امضاها
۳۳	 گفتار چهارم: اصل تنجیزی بودن اسناد تجاری
۳۵	 گفتار پنجم: اصل تضامنی بودن اسناد تجاری
۳۷	 گفتار ششم: اصل رعایت تشریفات در اسناد تجاری
۳۷	 گفتار هفتم: اصل مرور زمان در اسناد تجاری

۳۹	مبحث سوم: ماهیت اسناد تجاری به مفهوم اخص
۳۹	گفتار اول: برات
۴۰	گفتار دوم: تفاوت برات و حواله
۴۲	گفتار سوم: سفته
۴۲	گفتار چهارم: ماهیت سفته
۴۲	۱- صدور سفته ماهیتاً عقد است
۴۳	۲- صدور سفته ماهیتاً ایقاع است
۴۳	۳- صدور سفته، صرفاً رسید طلب است
۴۴	گفتار پنجم: چک
۴۵	گفتار ششم: سند در وجه حامل
۴۷	مبحث چهارم: مقایسه برات، سفته و چک
۴۷	گفتار اول: تفاوت برات با سفته
۴۸	گفتار دوم: تفاوت برات با چک
۴۹	گفتار سوم: تفاوت سفته با چک
۴۹	گفتار چهارم: تفاوت سند در وجه حامل با چک، سفته و برات
۵۱	مبحث پنجم: تجاری یا غیر تجاری بودن عملیات مربوط به اسناد تجاری
۵۱	گفتار اول: معاملات مربوط به برات
۵۲	گفتار دوم: معاملات مربوط به سفته
۵۲	۱- ذاتاً تجاری نیست
۵۲	۲- ذاتاً تجاری است
۵۳	گفتار سوم: معاملات مربوط به چک
۵۴	گفتار چهارم: معاملات مربوط به سند در وجه حامل
۵۵	مبحث ششم: تشریفات صدور اسناد تجاری و ضمانت اجرای آن
۵۵	گفتار اول: تشریفات عمومی (اساسی) صدور اسناد تجاری
۵۵	۱- تحریر در اوراق چاپی مخصوص
۵۶	۲- تحریر با زبان فارسی
۵۶	۳- داشتن مهر یا امضاء
۵۷	گفتار دوم: ضمانت اجرای تشریفات عمومی (اساسی)
۵۷	گفتار سوم: تشریفات اختصاصی صدور اسناد تجاری
۵۸	گفتار چهارم: تشریفات اختصاصی صدور برات
۵۸	۱- قید کلمه‌ی (برات) روی ورقه
۵۸	۲- تاریخ تحریر برات به روز و ماه و سال

۵۹	۳- ذکر نام محال علیه
۵۹	۴- ذکر مبلغ برات
۶۲	۵- تاریخ تأدیه برات
۶۲	۱- ۵- به تاریخ رویت
۶۳	۲- ۵- به وعده از تاریخ رویت
۶۳	۳- ۵- به وعده از تاریخ صدور
۶۴	۴- ۵- به تاریخ معین
۶۴	۶- مکان تأدیه برات
۶۵	۷- نام دارنده برات
۶۶	۸- ذکر نسخ برات
۶۷	گفتار پنجم: سرفیات اختصاصی صدور سفته
۶۷	۱- تاریخ صدور
۶۷	۲- ذکر مبلغ سفته
۶۸	۳- دارنده‌ی سفته
۶۸	۴- تاریخ پرداخت
۶۸	۱- ۴- به وعده از تاریخ صدور
۶۹	۲- ۴- به تاریخ معین
۶۹	۳- ۴- عندالمطالبه
۷۰	گفتار ششم: تشریفات اختصاصی صدور چک
۷۰	۱- ذکر تاریخ صدور
۷۰	۲- ذکر محل صدور
۷۱	۳- ذکر نام دارنده
۷۱	۴- ذکر مبلغ
۷۱	گفتار هفتم: ضمانت اجرای فقدان شرایط اختصاصی مربوط به استیجار
۷۱	۱- فقدان برخی شرایط اختصاصی سند هنگام صدور و تکمیل بعد از آن توسط دارنده
۷۲	دارنده
۷۳	۱- رای بدوی
۷۳	۲- رای تجدیدنظر
۷۴	۱- رای بدوی
۷۴	۲- رای دادگاه تجدید نظر
۷۵	۲- فقدان برخی شرایط اختصاصی سند هنگام صدور و عدم تکمیل بعدی آن توسط دارنده

۷۸	مبحث هفتم: ظهرنویسی اسناد تجاری
۷۸	گفتار اول: انواع ظهرنویسی
۷۸	۱- ظهرنویسی برای انتقال مالکیت
۷۹	۲- ظهرنویسی برای وکالت در وصول
۸۱	گفتار دوم: تشریفات ظهرنویسی
۸۱	۱- امضاء
۸۱	۲- ظهر برات
۸۲	۳- ذکر تاریخ و نام منتقل الیه
۸۲	۱- ۳- ظهرنویسی بانام
۸۳	۲- ۳- ظهرنویسی بی نام
۸۳	گفتار سوم: آثار حقوقی ظهرنویسی
۸۴	گفتار چهارم: ترتیب ظهرنویسی
۸۴	۱- رجوع دارنده ظهرنویس ها
۸۴	۲- رجوع ظهرنویس ها به بکدیگر
۸۶	گفتار پنجم: ظهرنویس علی رغم خط خوردن حواله کرد
۸۶	۱- عدم انتقال
۸۸	۲- انتقال مدنی
۸۹	۳- انتقال تجاری
۹۲	مبحث هشتم: ضمانت در اسناد تجاری
۹۳	گفتار اول: مسئولیت ضامن در اسناد تجاری
۹۳	گفتار دوم: حق رجوع ضامن به سایر مسئولین سند تجاری
۹۴	۱- رجوع ضامن به مضمون عنه
۹۴	۲- رجوع ضامن به امضاء کنندگان قبل از مضمون عنه
۹۵	گفتار سوم: تعدد ضامنین در سند تجاری
۹۵	۱- ضمانت ضامنین متعدد از یک مسئول سند تجاری
۹۷	۲- ضمانت ضامنین متعدد از مسئولین متعدد سند تجاری
۹۷	گفتار چهارم: تمییز ضامن از ظهرنویس
۹۸	گفتار پنجم: ضمانت بدون نام و تاریخ در اسناد تجاری
۹۹	۱- ضمانت از آخرین ظهرنویس سند تلقی شود
۱۰۰	۲- ضمانت از صادرکننده سند محسوب شود
۱۰۱	مبحث نهم: استثنائات اصل عدم توجه ایرادات
۱۰۱	گفتار اول: در برابر دارنده مستقیم
۱۰۲	گفتار دوم: در برابر دارنده فاقد حسن نیت

۱-۳	۱- رای دادگاه بدوی
۱-۴	۲- رای دادگاه تجدید نظر
۱-۵	گفتار سوم: تحصیل چک از طریق مجرمانه یا غیرقانونی
۱-۶	گفتار چهارم: عدم اهلیت
۱-۸	مبحث دهم: پرداخت وجه موضوع سند تجاری
۱-۸	گفتار اول: موضوع پرداخت
۱-۹	گفتار دوم: مطالبه‌ی وجهی غیر از وجه موضوع سند
۱-۹	۱- وجود رابطه‌ی مستقیم میان دارنده و مسئولی که به او رجوع کرده است
۱-۹	۲- وجود تعهد پایه میان ناقل و دارنده‌ی سند
۱-۹	۳- پرداخت پولی غیر از پول موضوع سند در تعهد پایه
۱-۱۰	گفتار سوم: زمان پرداخت
۱-۱۲	گفتار چهارم: اعطای مهلت از سوی دارنده به مسئولین اسناد تجاری
۱-۱۲	۱- اعطای مهلت از سوی دارنده به مسئول اصلی سند تجاری
۱-۱۴	۲- اعطای مهلت از سوی دارنده به مسئولین فرعی سند تجاری
۱-۱۵	مبحث یازدهم: حقوق و تکالیف دارنده سند تجاری
۱-۱۵	گفتار اول: حقوق دارنده‌ی سند تجاری
۱-۱۵	۱- مسئولیت تضامنی
۱-۱۶	۲- امکان ظهرنویسی
۱-۱۶	۳- عدم توجه به ایرادات تعهد پایه
۱-۱۶	۴- عدم توجه به وجود شرط یا تعلیق در سند
۱-۱۷	۵- رسیدگی خارج از نوبت
۱-۱۷	۶- صدور قرار تأمین خواسته
۱-۱۸	۷- اجراء علی رغم عدم رسیدگی ماهوی
۱-۱۸	۸- جرم تلقی شدن صدور بلامحل
۱-۱۸	گفتار دوم: تکالیف دارنده‌ی سند تجاری
۱-۱۹	گفتار سوم: تکالیف دارنده‌ی برات
۱-۱۹	۱- ارائه برای قبولی
۱-۱۹	۲- قبول کننده
۱-۲۰	۳- تشریفات قبول
۱-۲۰	الف- در خود برات
۱-۲۰	ب- با امضاء یا مهر
۱-۲۰	ج- ذکر تاریخ قبولی
۱-۲۱	د- رضایی بودن قبولی

- گفتار چهارم: قبولی مشروط و معلق ۱۲۱
- گفتار پنجم: قبول جزئی ۱۲۲
- گفتار ششم: مکان قبولی ۱۲۳
- گفتار هفتم: زمان ارائه برات برای قبولی ۱۲۳
- ۱- ضمانت اجرای عدم ارائه برات با موعد پرداخت به رویت یا به وعده از رویت ۱۲۴
- ۱-۱- اسقاط حق رجوع به ظهرنویسان به صورت مطلق ۱۲۴
- ۱-۲- اسقاط حق رجوع به صادرکننده به صورت مشروط ۱۲۵
- ۲- ضمانت اجرای عدم ارائه برات با موعد پرداخت به وعده‌ی معین ۱۲۶
- گفتار هشتم: قبولی شخص ثالث ۱۲۶
- مبحث نوا: هم: نکول** ۱۲۸
- گفتار اول: مواضع محال علیه ۱۲۸
- ۱- نکول ۱۲۸
- ۲- رد ۱۲۸
- ۳- سکوت ۱۲۸
- گفتار دوم: اعتراض نکول ۱۲۹
- گفتار سوم: تشریفات اعتراض نکول ۱۲۹
- گفتار چهارم: مکان اعتراض نکول ۱۳۰
- گفتار پنجم: آثار حقوقی اعتراض نکول ۱۳۱
- ۱- نسبت به محال علیه ۱۳۱
- ۲- نسبت به دارنده ۱۳۱
- ۱-۲- انتظار تا رسیدن موعد پرداخت ۱۳۱
- ۲-۲- رجوع به سایر مسئولین برات ۱۳۲
- ۳- نسبت به صادرکننده، ظهرنویس و ضامن‌ها ۱۳۲
- ۱-۳- پرداخت وجه برات علی رغم عدم رسیدن موعد ۱۳۲
- ۲-۳- اضافه کردن ضامن برای تضمین پرداخت برات در سر موعد ۱۳۲
- مبحث سیزدهم: قبولی شخص ثالث** ۱۳۴
- گفتار اول: شرایط و تشریفات قبولی ثالث ۱۳۴
- ۱- نکول برات توسط محال علیه ۱۳۴
- ۲- اعتراض نکول توسط دارنده ۱۳۴
- ۳- عدم وجود امضاء قبلی ثالث در برات ۱۳۵
- ۴- اعلام رضایت در اعتراض نامه ۱۳۵
- ۵- امضاء ثالث ۱۳۵
- گفتار دوم: آثار حقوقی قبولی ثالث ۱۳۶

گفتار سوم: حقوق قبول کننده‌ی ثالث.....	۱۳۷
مبحث چهاردهم: مطالبه‌ی سند تجاری.....	۱۳۹
گفتار اول: شخص مورد مطالبه.....	۱۳۹
گفتار دوم: زمان مطالبه در اسناد تجاری.....	۱۴۰
۱- زمان مطالبه در برات.....	۱۴۰
۲- زمان مطالبه در سفته.....	۱۴۰
۳- زمان مطالبه در چک.....	۱۴۱
گفتار سوم: مکان مطالبه‌ی اسناد تجاری.....	۱۴۱
گفتار چهارم: امتناع از پرداخت.....	۱۴۱
مبحث پانزدهم: اعتراض عدم تأدیه.....	۱۴۳
گفتار اول: تشریفات اعتراض عدم تأدیه.....	۱۴۳
گفتار دوم: مهلت اعتراض عدم تأدیه.....	۱۴۴
۱- مهلت اعتراض عدم تأدیه در مورد برات و سفته.....	۱۴۵
۲- مهلت اعتراض عدم تأدیه در چک.....	۱۴۵
گفتار سوم: ضمانت اجرای اعتراض عدم تأدیه در مهلت مقرر.....	۱۴۶
۱- ضمانت اجرای عدم اعتراض تأدیه در مورد برات و سفته.....	۱۴۶
۲- ضمانت اجرای عدم اعتراض تأدیه در مورد چک.....	۱۴۶
الف- اسقاط مطلق حق رجوع به ظهرنویس.....	۱۴۶
ب- اسقاط مشروط حق رجوع به صادرکننده.....	۱۴۷
مبحث شانزدهم: تأدیه سند تجاری به وسیله‌ی شخص ثالث.....	۱۴۸
گفتار اول: تشریفات تأدیه توسط شخص ثالث.....	۱۴۹
۱- اعتراض عدم تأدیه توسط دارنده.....	۱۴۹
۲- دخالت شخص ثالث.....	۱۴۹
۳- پرداخت عاجل توسط شخص ثالث.....	۱۴۹
۴- درج دخالت ثالث و پرداخت وجه در اعتراض نامه.....	۱۵۰
گفتار دوم: تکالیف تأدیه کننده‌ی ثالث.....	۱۵۰
گفتار سوم: حقوق تأدیه کننده‌ی ثالث.....	۱۵۱
گفتار چهارم: ضمانت اجرای عدم قبولی پرداخت ثالث.....	۱۵۳
گفتار پنجم: ضمانت اجرای ماده‌ی ۲۷۳ قانون تجارت.....	۱۵۴
۱- ضمانت اجراء در مورد پرداخت کننده‌ی ثالث.....	۱۵۵
۲- ضمانت اجراء در مورد دارنده.....	۱۵۵

مبحث هفدهم: اقامه دعوی و آثار مربوط به آن ۱۵۶

گفتار اول: مهلت قانونی برای طرح دعوی ۱۵۶

گفتار دوم: ضمانت اجرای عدم طرح دعوی در مهلت مقرر ۱۵۷

۱- اسقاط مطلق حق رجوع به ظهرنویس ها ۱۵۸

۲- اسقاط مشروط حق رجوع به صادرکننده ی برات ۱۵۹

۳- عدم اسقاط حق رجوع به صادرکننده سفته و چک و قبول کننده ی برات ۱۵۹

مبحث هجدهم: مرور زمان ۱۶۱

گفتار اول: مفهوم مرور زمان ۱۶۱

گفتار دوم: مرور زمان تجاری ۱۶۵

گفتار سوم: شرایط مرور زمان تجاری ۱۶۶

۱- صدور از طرف تجار یا برای امور تجارتی ۱۶۶

۲- گذشت پنج سال از تاریخ اعتراض عدم تأدیه یا آخرین تعقیب قضایی ۱۶۸

۱-۲- عدم اعتراض عدم تأدیه ۱۶۸

۲-۲- عدم طرح یا بگیری دعوی ۱۶۹

۳- عدم اقرار رسمی به دین ۱۶۹

گفتار چهارم: مرور زمان منعی ۱۷۰

۱- مرور زمان اموال منقول ۱۷۰

۲- استقاده ی بلاجهت ۱۷۱

مبحث نوزدهم: قوانین خارجی در اسناد تجاری ۱۷۳

گفتار اول: قاعده ی کلی در مورد قانون حاکم ۱۷۳

گفتار دوم: اسناد تجاری صادره در خارج از کشور ۱۷۴

۱- سند تجاری صادره در خارج، شرایط اساسی مربوط به صدور در آن کشور را

دارد ۱۷۴

۲- سند تجاری صادره در خارج، شرایط اساسی مربوط به صدور در آن کشور را

ندارد ۱۷۵

۳- سند تجاری صادره در خارج، شرایط اساسی مربوط به محل صدور در آن کشور

را ندارد اما وفق قانون ایران شرایط صدور در آن موجود است ۱۷۶

گفتار سوم: اسناد تجاری صادره در داخل کشور ۱۷۶

۱- سند تجاری صادره در داخل، شرایط اساسی مقرر در قانون ایران را دارد ۱۷۶

۲- سند تجاری صادره در داخل، شرایط اساسی مقرر در قانون ایران را ندارد ۱۷۷

۳- تعهدات براتی انجام شده در سند ۱۷۷

گفتار چهارم: قوانین خارجی و تشریفات اعتراض و طرح دعوی مربوط به اسناد

تجاری ۱۷۸

گفتار پنجم: قوانین خارجی و حق رجوع مسئولین سند تجاری به یکدیگر.....	۱۷۹
۱- حق رجوع تجاری.....	۱۷۹
۲- حق رجوع مدنی.....	۱۸۰
مبحث بیستم: وضعیت حقوقی حاکم بر چک.....	۱۸۱
گفتار اول: انواع چک.....	۱۸۱
گفتار دوم: چک عادی.....	۱۸۲
۱- صادرکننده شخصی غیر از محال علیه است.....	۱۸۲
۲- مسئول پرداخت آن، دارنده است.....	۱۸۲
۳- بانک صرفاً وسیله‌ی پرداخت است.....	۱۸۲
گفتار سوم: چک تأیید شده.....	۱۸۳
۱- صادرکننده شخصی غیر از محال علیه است.....	۱۸۳
۲- مسئولیت پرداخت آن صرفاً بر عهده‌ی صادرکننده است.....	۱۸۳
۳- محال علیه تأیید می‌گردد که مبلغ موضوع چک در حساب صادرکننده موجود است.....	۱۸۳
گفتار چهارم: چک تضمین شده.....	۱۸۴
۱- صادرکننده‌ی آن، بانک است.....	۱۸۴
۲- به درخواست مشتری صادر می‌شود.....	۱۸۴
۳- محال علیه چک نیز همان بانک است.....	۱۸۴
۴- مسئول پرداخت چک، خود بانک می‌باشد.....	۱۸۴
گفتار پنجم: چک مسافرتی.....	۱۸۶
۱- صادرکننده‌ی آن، بانک است.....	۱۸۶
۲- پرداخت کننده‌ی آن نیز بانک است.....	۱۸۶
۳- صدور آن مسبوق به درخواست مشتری نیست.....	۱۸۷
گفتار ششم: چک الکترونیکی.....	۱۸۷
گفتار هفتم: اسناد صادره از سوی موسسات مالی اعتباری.....	۱۸۹
مبحث بیست و یکم: طرق مطالبه وجه چک.....	۱۹۱
گفتار اول: طرقی که صرفاً علیه صادرکننده امکان اعمال دارد.....	۱۹۱
گفتار دوم: طرح دعوی کیفری.....	۱۹۱
گفتار سوم: قواعد حاکم بر طرح دعوی کیفری چک.....	۱۹۲
گفتار چهارم: دارنده چک در دعوی کیفری.....	۱۹۳
۱- انتقال قهری.....	۱۹۴
۲- انتقال از باب وکالت یا نمایندگی.....	۱۹۴
الف- شرح موضوع.....	۱۹۵

- ب- رای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور ۱۹۶
- گفتار پنجم: اسقاط و موقوف شدن دعوی کیفری ۱۹۷
- گفتار ششم: مصادیق اسقاط حق طرح دعوی کیفری ۱۹۷
- ۱- انتقال ارادی چک بعد از مراجعه‌ی به بانک ۱۹۷
- ۲- انتقال ارادی چک بعد از صدور گواهینامه‌ی عدم پرداخت ۱۹۸
- ۳- صدور گواهینامه‌ی عدم پرداخت بعد از انقضای شش ماه از تاریخ صدور چک ۱۹۸
- ۴- عدم طرح دعوی ظرف شش ماه از تاریخ صدور گواهینامه‌ی عدم پرداخت ۱۹۸
- ۵- پرداخت وجه توسط صادرکننده یا هر شخص دیگری ۱۹۸
- گفتار هفتم: مصادیق موقوف شدن دعوی کیفری ۱۹۹
- ۱- سفید تاریخ بودن چک ۱۹۹
- ۲- سفید مبلغ بودن چک ۲۰۰
- ۳- مشروط بودن چک ۲۰۰
- ۴- تضییعی بودن چک ۲۰۱
- ۵- سفید تاریخ بودن چک ۲۰۲
- ۶- وعده دار بودن چک ۲۰۲
- ۷- اعلام رضایت دارنده ۲۰۳
- الف- قبل از صدور حکم قطعی ۲۰۳
- ب- بعد از صدور حکم قطعی ۲۰۳
- ۸- پرداخت مبلغ چک ۲۰۳
- ۹- چک مربوط به معامله یا جهت نامشروع ۲۰۴
- الف- معامله یا تعهد نامشروع مبتنی بر چک ۲۰۵
- ب- جهت نامشروع صدور چک ۲۰۵
- ۱۰- انتقال چک بعد از شکایت ۲۰۶
- الف- انتقال چک به دیگری ۲۰۶
- ب- انتقال حقوق خود نسبت به چک، به دیگری ۲۰۶
- گفتار هشتم: حقوق مادی دارنده در شکایت کیفری ۲۰۷
- مبحث بیست و دوم: اجرای ثبت** ۲۰۸
- گفتار اول: مفهوم اجرای ثبت ۲۰۸
- گفتار دوم: مفهوم و مصادیق سند لازم الاجراء ۲۰۹
- گفتار سوم: نحوه‌ی اجرای اسناد لازم الاجراء ۲۱۰
- گفتار چهارم: چک سند لازم الاجراء ۲۱۱
- گفتار پنجم: قواعد حاکم بر اجرای چک از طریق دوایر ثبت ۲۱۳
- گفتار ششم: مطالبه‌ی خسارت تأخیر تأدیه چک در اجرای ثبت ۲۱۴

۲۱۷.....	گفتار هفتم: اجرای چک مشروط از طریق ثبت
۲۱۸.....	گفتار هشتم: مقایسه‌ی طرح دعوی حقوقی چک و اقدام از طریق اجرای ثبت
۲۱۸.....	۱- نقاط اشتراک
۲۱۸.....	۲- نقاط افتراق
۲۲۰.....	گفتار نهم: انصراف از عملیات اجرای ثبتی
۲۲۲.....	مبحث بیست و سوم: صدور اجرائیه در دادگاه حقوقی
۲۲۲.....	گفتار اول: شرایط و تشریفات صدور اجرائیه در مورد چک در دادگاه حقوقی
۲۲۲.....	گفتار دوم: شرایط صدور اجرائیه در دادگاه حقوقی
۲۲۳.....	۱- مشروط نبودن چک
۲۲۳.....	۲- تضمین نبودن چک
۲۲۳.....	۳- عدم اعلام مفقودی چک یا تحصیل چک از طریق وقوع جرم
۲۲۴.....	گفتار سوم: تشریفات صدور اجرائیه در دادگاه حقوقی
۲۲۴.....	۱- صدور گواهی: عدم پرداخت
۲۲۴.....	۲- تقدیم دادخواست
۲۲۴.....	گفتار چهارم: اقدام متقابل در برابر صدور اجرائیه
۲۲۵.....	گفتار پنجم:
۲۲۵.....	نقاط اشتراک و افتراق ماده ۲۳ قانون صدور چک و طریق اجرای ثبت
۲۲۵.....	۱- نقاط اشتراک طریق اجرای ثبت و صدور اجرائیه از دادگاه حقوقی
۲۲۶.....	۲- نقاط افتراق طریق اجرای ثبت و صدور اجرائیه از دادگاه حقوقی
۲۲۸.....	مبحث بیست و چهارم: طرقی که علیه همه‌ی مستحقان چک امکان اِعمال دارد
۲۲۸.....	گفتار اول: دعوی حقوقی تجاری
۲۲۸.....	۱- صدور گواهینامه‌ی عدم پرداخت
۲۲۸.....	۲- رعایت مواعد تجاری
۲۲۸.....	گفتار دوم: دعوی حقوقی مدنی
۲۲۹.....	مبحث بیست و پنجم: مفقود شدن چک
۲۳۲.....	مبحث بیست و ششم: اقدامات تأمینی در خصوص صاحب حساب
۲۳۲.....	۱- مسدود شدن کلیه‌ی حساب‌های بانکی صادرکننده و محرومیت از دریافت تسهیلات
۲۳۳.....	۲- اعتبار سنجی مشتریان از سوی بانک‌ها
۲۳۳.....	۳- مسئولیت اداری و مدنی برای بانک‌ها و کارمندان ایشان
۲۳۵.....	منابع

مقدمه

مباحث حقوق تجارت در مقطع کارشناسی دانشکده‌های حقوق کشور در چهار دوره ارائه می‌گردد، مبحث تجارت ۱ شناسایی تاجر و مفاهیم کلی است، در تجارت ۲ اشخاص حقوقی تاجر یعنی شرکت‌ها مورد شناسایی قرار می‌گیرند، تجارت ۳ محل مذاقه در مورد اسناد تجاری است و نهایتاً در دوره‌ی چهارم، مفهوم و آثار ورشکستگی مورد مطالعه قرار می‌گیرد اگر چه اصطلاح اسناد تجاری، مفهوم عامی دارد و به هر سندی گفته می‌شود که میان تجار در روابط تجاری مبادله می‌گردد، اما در دوره‌ی مزبور، صرفاً اسناد تجاری به مفهوم خاص آن، شامل برات، سفته، چک و سند در وجه حامل که مواد ۲۲۳ تا ۳۳۴ قانون تجارت را به خود اختصاص داده، مورد بررسی قرار می‌گیرند.

اسناد تجاری بر این جهت دارای اهمیت اند که اساساً ابزار کار در حوزه‌ی حقوق تجارت و مبادلات اند و نه تنها جر، بلکه اشخاص غیرتاجر نیز در زندگی روزمره بی‌نیاز از به کارگیری این اسناد بمعادلات بدنی خود نمی‌باشند و این اسناد حتی اگر در روابط غیرتجاری هم صادر شوند، همواره معمول مقررات قانون تجارت خواهند بود. به عبارت دیگر اسناد مزبور، شکلاً تجاری اند و در حال وفق مقررات قانون تجارت مورد ارزیابی قرار می‌گیرند.

کتاب حاضر که مشتمل بر بیست و شش فصل است، هر مبحث شامل چندین گفتار می‌باشد، به تبیین مباحث پیرامون اسناد تجاری به مفهوم انحصار آن پرداخته است. ویژگی کتاب این است که تلاش شده قواعد عمومی حاکم بر این اسناد که در قانون تجارت ما ذیل مبحث برات ذکر شده، در مورد چهار مصداق مزبور بصورت هماهنگ و در یک قالب کلی مورد بحث قرار گیرد و قواعد اختصاصی هر سند به صورت مستقل از سایرین بیان گردد. ضمن اینکه استناد به آراء محاکم نیز در مباحث مختلف مورد توجه بوده است. امید که حاصل تلاش مورد عنایت خداوند متعال باشد و برای دانشجویان و محققان این رشته مفید واقع گردد. در پایان لازم است از زحمات جناب آقای دکتر سیدعباس حسینی نیک مدیر محترم انتشارات مجد و همکاران ایشان برای چاپ و عرضه این کتاب حق شناسی گردد.

رسول ملکوتی^۱